AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG – TANULÁSKÖZPONTÚ PEDAGÓGUSKÉPZÉS
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
2013. május 8-9.

Bemutatkozás

Vannak-e olyan tudományosan is igazolt megközelítések, attitűdök, gyakorlatok, modellek a pedagógiában, amelyek hosszú távon egy minőségi közoktatáshoz és felsőoktatáshoz vezetnek?
Vannak-e olyan utak és megközelítések, amelyek középpontjában a hatékony, eredményes és méltányos tanulás áll?
A Neveléstudományi Intézet tanárképzéshez kapcsolódó programjaiban milyen megközelítések, gyakorlatok, elméleti alapok körvonalazzák a bölcsészkaron elérhető képzések neveléstudományi, pedagógiai hátterét a minőségi oktatás szempontjából?
A helyi képzési sajátosságok és értékek interaktív módon való bemutatását célzó konferencia és kiállítás ezekre a kérdésekre keresi a válaszokat.
A jelenlegi neveléstudományi diskurzusban a tanulóközpontúság felismerése után, újraértelmezett módon, a tanulásközpontúság áll a középpontban. A tanulás élethosszig tartó folyamat, amelynek során mind a pedagógusok, oktatók, mind a diákok, hallgatók folyamatosan egymástól is tanulnak.
A hatékonyság, eredményesség és méltányosság szempontjából nemcsak az a fontos kérdés, hogy minden egyes – a tanulási folyamatban résztvevő – szereplő tanulására hangsúlyt helyezzünk, hanem a tanulásban elérhető minél magasabb szintű autonómia kibontakoztatása is a felelősségeink egyike.
A társaikkal együtt-tanuló fiatalok magasabb fokú autonómiára képesek szert tenni mind a tanulás, mind az életvitel szempontjából, így kulcskérdés, hogy a tanárképzésben a tanári-tanulói autonómia kialakítását hogyan segíthetjük elő annak érdekében, hogy tudatos és felelős döntésekre képes, önmagukra és társas-társadalmi viszonyaikra kritikusan reflektálni tudó pedagógusokat képezzünk.
A konferencián a személyes és szervezeti autonómia és felelősség kibontakoztatásának és kereteinek kérdését a mindennapi pedagógiai folyamatokban és a pedagógiai rendszerek szintjén tárgyaljuk.

Autonómia és felelősség – Tanulásközpontú pedagógusképzés (BTK, Vargha Damján konferencia-terem)		
Időpont	**május 8. szerda**	**május 9. csütörtök**
9.00-10.00	**Képzés és reflexió I.**	**Képzés és reflexió II.**
	Bárdossy Ildikó: (Nyitott) curriculum és (produktív) tanulás a tanárképzésben – A tanulás/tanítás tantárgyainak lehetséges kontextusa	Mrázik Julianna: „Akikre egy kaktuszt sem bíznánk." Kikből lesznek és milyen tanárok? Képzés és reflexió
	Molnár Lajos: Komplex fejlesztés – hozzáadott érték – a jó tanár holtig tanul	Galambos Attila: A civil szféra autonómiájának és szakmai tevékenységének egyetemi támogatása egy konkrét példán keresztül
10.00-10.15	SZÜNET	
10.15-11.15	**Önreflexió a pedagógusképzésben**	**A tudásmegosztás terei és médiumai**
	Dudás Margit: „Felfedeztem, hogy igenis, vannak pedagógiai nézeteim…"	Huszár Zsuzsanna: A múzeumok mint a gondolkodás terei
	Bálint Ágnes: Hamis belátás – téves tudás	Molnár-Kovács Zsófia – Márhoffer Nikolett: A digitális tananyagok kutatása a pécsi bölcsészkar Tankönyvkutató Műhelyében
11.15-11.30	SZÜNET	
11.30-12.30	**Az oktatás dekonstrukciója**	**Autonomy and Diversity in Education**
	Arató Ferenc: Kooperatív tanulásszervezés a pécsi bölcsészkaron – Strukturalizmustól a dekonstruktivista akcionizmusig	Ana Znidarec (Zagreb): Understanding the Right to Education from Critical Pedagogy point within Human Rights and Democracy teaching
	Kooperatív tanulásszervezés a gyakorlatban	Dezső Renáta Anna: The Diversity Approach in Education – Some Crucial Elements from Overseas
12.30-13.30	EBÉDSZÜNET	
13.30-14.30	**Inklúzió a pedagógusképzésben és a közoktatásban**	**Autonómia és sokszínűség az oktatásban**
	Varga Aranka: Hogyan legyek inkluzív pedagógus?	Pethőné Nagy Csilla: „Kazo" vagy „kazi" – közügy és irodalomolvasás
	Dezső Renáta Anna: *Mind* tanul-*hat*unk?	Kovács Júlia: Többszörös intelligenciák az iskolakezdéskor – Egy longitudinális esettanulmány tapasztalatai
14.30-14.45	SZÜNET	

14.45-15.45	**Inklúzió a pedagógusképzésben és a közoktatásban**	**Műhelyfoglalkozások (B épület 104, 129)**
	Arató Ferenc: A tankerületi szabályozás egy lehetséges szubszidiáris modellje	műhely 1 (B/104): Bárdossy Ildikó – Huszár Zsuzsa – Molnár-Kovács Zsófia: Programfejlesztés
	A neveléstörténeti képzés lehetséges útjai	műhely 2 (B/129): Galambos Attila: Utazás egy új világba I.
	Kéri Katalin: Neveléstörténet a pécsi tanárképzésben	
Műhelyfoglalkozások (B épület 104, 129)		SZÜNET
16.00-16.45	műhely 1 (B/104): Erős Andrea: A gardneri intelligenciákon keresztül megelevenedő művészettörténet – Egyiptom, a Nílus ajándéka	műhely 1 (B/104): Márzik Julianna – Hirthné Pesti Krisztina: Nemzetközi és pécsi tanárképzési reflexiók
	műhely 2 (B/129): Auth Andrea: Lapot kérünk! - kooperatív játékstruktúrák matematika órán	műhely 2 (B/129): Galambos Attila: Utazás egy új világba II.
16.45-17.15	SZÜNET	
17.15-18.00	műhely 1 (B/104): Wochner Ádám: Válogatás a Holokauszt témanap 2013-as feladatai közül	
	műhely 2 (B/129): Bank Eszter – Dudás Margit: „Osztálytermi gyakorlat – pedagógia nézetek”	

Tartalomjegyzék

okait. Így tudjuk bemutatni azt, hogy milyen - tudományos keretbe helyezett - értelmezést nyer a pécsi tanár szakos hallgatók tudásában az inkluzív, befogadó környezet.

Az előadás harmadik részében az eddig elhangzottakra támaszkodva az inkluzív pedagógiáról lesz szó. Azt fogjuk körbejárni, hogy a Pécsett tanárként végző hallgatók számára miért tartjuk fontosnak, hogy az Inkluzív pedagógia elnevezésű szeminárium keretén belül ne csak a téma tudományos alapjait ismerjék meg, hanem a kooperatív tanulásszervezés alapelveinek mentén legyenek képesek az inkluzív szemlélet gyakorlatba ültetésére is. Szintén szó lesz arról, hogy az inklúzió gyakorlatba ültetése pedig nem csak az egyetem falai között lehetséges: speciális kollégium és egyéni tanítási gyakorlat helyszínei széles körben kínálnak gyakorló lehetőséget a jövő inkluzív szemléletű pedagógusai számára.

A neveléstörténeti képzés lehetséges útjai

Kéri Katalin: Neveléstörténeti a pécsi tanárképzésben

Az előadás rövid áttekintést nyújt arról, hogy miként alakult a neveléstörténet (tágabb értelemben a történeti tárgyak) oktatása, fejlesztése és kutatása 1983-tól napjainkig az egyetemi szintű pécsi tanárképzésben. Felvázolásra kerülnek az új, osztatlan tanárképzés keretei között tervezett nevelés- és művelődéstörténet főbb célkitűzései, tematikai csomópontjai. Az előadás összefoglalja annak háttér-okait és jellemzőit, hogy miként alakult, gazdagodott az utóbbi években a neveléstörténet diszciplínája, bemutatva, hogy hogyan jutott el ez a tudományterület a hagyományos, kronologikus alapokon nyugvó szemlélettől a mai, diakrón és szinkrón szempontokat együttesen érvényre juttató, probléma-centrikus és problémamegoldó, forrásközpontú és interdiszcplináris nevelés- és művelődéstörténetig – külön kiemelve a pécsi eredményeket és sajátosságokat.

Kéri Katalin

Neveléstörténet a PTE tanárképzésében

Múlt , jelen és jövő

„A történelem csak *n* dimenzióban létezik."

(Fernand Braudel)

A neveléstörténet a neveléstudományokhoz tartozik, ugyanakkor művelődéstörténeti keretek között értelmezhető.

A neveléstörténet a neveléstudományok globális értelmezéséhez szükséges terület, melynek vizsgálata bármely pedagógiai diszciplína esetében megkerülhetetlen. Minden esetben szükség van a történeti dimenzió áttekintésére.

(L.: Zsolnai József: A pedagógia új rendszere címszavakban)

A neveléstörténet tárgya

A nevelés elmélete és gyakorlata különböző történeti korokban és földrajzi helyszíneken.

Megközelítési módok a neveléstörténet kutatásában, tanításában

Diakrón *(kronologikus)*

Szinkrón *(összehasonlító, problématörténeti és hatásvizsgálatok)*

A neveléstörténet tanításának, kutatásának jellemzői a 19. századtól a 20. század második feléig I.

A 19. század végére a neveléstörténet akadémiai tudománnyá vált, a történettudománytól elszakadva, szorosan kapcsolódva a közép- és felső szintű pedagógusképzéshez.

I. <u>Levéltári, irattári forrásokon nyugvó, kronologikus feldolgozások</u> (*diakrón* szemlélet) jellemezték a kezdeti kutatásokat;
Iskolatörténetre, neves pedagógiai személyiségek életútjára fókuszáló kutatások, tankönyvek születtek.

280. szám.

Iskolai fizetések.

VII. oszt. nyilvános / magán tanuló a mai napon befizetett:

1. Fölvételi díj címén	4	K
2. Gimnáziumi alapra	2	K
3. Országos nyugdíjalapra	12	K
4. Ifjusági könyvtárra	1	K
5. Orvosi illeték címén	2	K
6. Tandíj címén I. félévre	30	K

Nyíregyházán, 1915. IX. hó 3. napján.

igazgató.

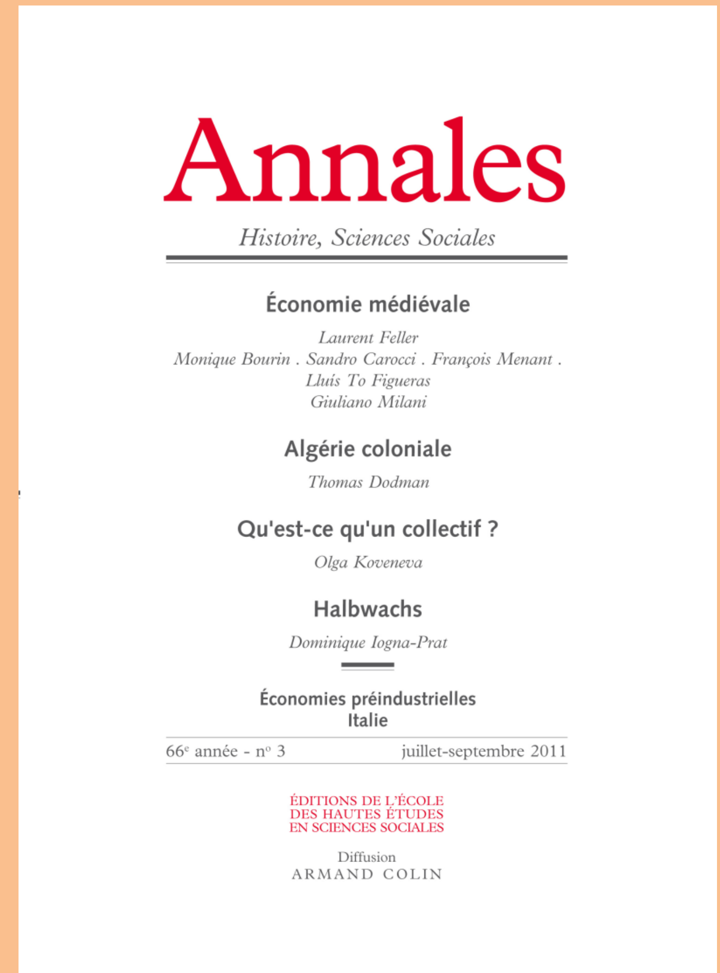

A neveléstörténet tanításának, kutatásának jellemzői a 19. századtól a 20. század második feléig II.

II. A „társadalomtudományi" történetírás megjelenése:

A 19-20. század fordulóján jelentős hatást gyakorolt a neveléstörténetre a *szociológia*, Durkheim munkássága; fontos volt 1929 után az *Annales-iskola* hatása;

Az *„új neveléstörténet"* az 1960-as években született meg Nyugaton: társadalomtudományi vizsgálódások, társadalmi-gazdasági struktúrák feltárása.

III. Kulturalista megközelítés

A 20. század második felétől bontakozott ki (mintegy a társadalomtudományi modellekre adott válaszként) a múlt ***kulturalista*** megközelítése.

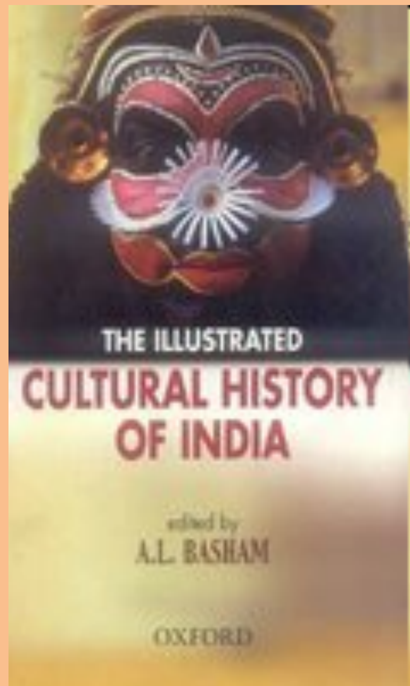
Ez olyan történetírásra támaszt igényt, amely

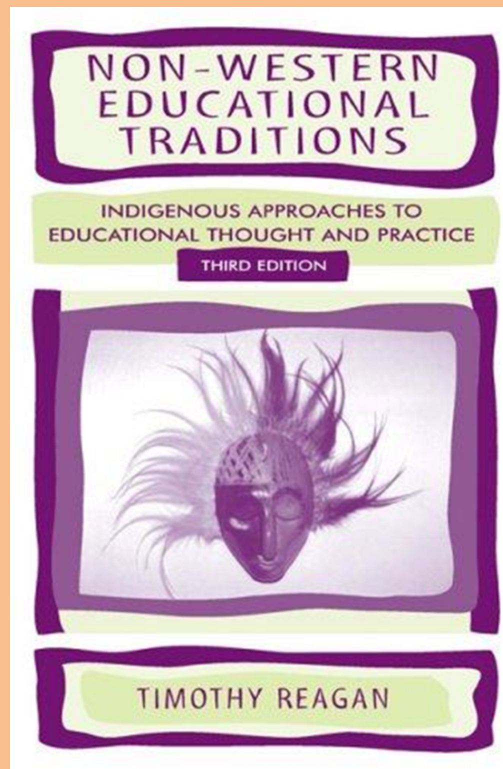
- a lakosság **széles tömegei felé fordul**;

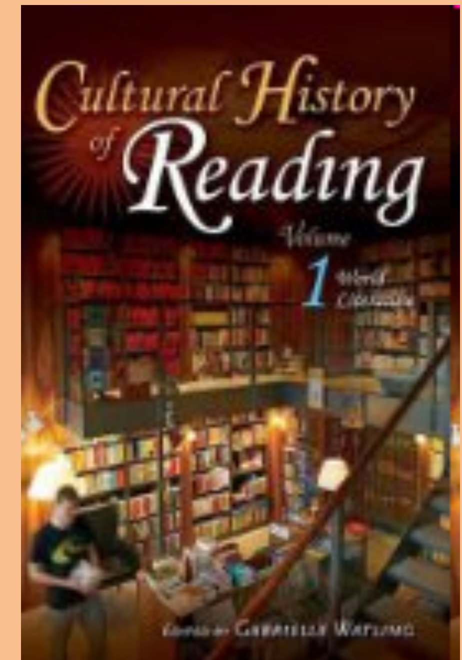
- nem követi a történelem lineáris folyamatként való felfogását;

- a **„Nyugatra való fixálódástól a nem-nyugati társadalmak és kultúrák felé fordul” ;**

- a **kulturális (vallási, ideológiai, művelődésügyi stb.)** tényezőket vizsgálja.

THE ILLUSTRATED
CULTURAL HISTORY
OF INDIA
edited by
A.L. BASHAM
OXFORD

NON-WESTERN
EDUCATIONAL
TRADITIONS
INDIGENOUS APPROACHES TO
EDUCATIONAL THOUGHT AND PRACTICE
THIRD EDITION
TIMOTHY REAGAN

Cultural History
of
Reading
Volume
1

CULTURAL
& SOCIAL HISTORY
THE JOURNAL OF THE SOCIAL HISTORY SOCIETY
ISSN: 1478-0038
E-ISSN: 1478-0046
FIRST PUBLISHED IN 2003
4 ISSUES PER YEAR

A neveléstörténet tanításának, kutatásának értelme, területei napjainkban I.

- ***Szinkronisztikus***, ***problématörténeti*** kutatásokkal kell ötvözni a diakrón vizsgálódásokat.
- Kiterjedt ***hatás- és recepcióvizsgálatokra*** van szükség.
- **A *nem intézményesült nevelés (a szocializáció)*** történetére is figyelmet kell fordítani.
- A neveléstörténet-írásból ***korábban hiányzó társadalmi csoportokkal/népekkel*** is foglalkozni kell (nők, gyerekek, kisebbségek, Európán kívüli kultúrák stb.).

A neveléstörténet tanításának, kutatásának értelme, területei napjainkban II.

- Hangsúlyozottan fontos a ***tanári szakma*** történetének áttekintése.

- **A *nemzeti értékek*** feltárása és megőrzése mellett szükséges a ***világméretű perspektíva:*** Fontossá vált az ***egyetemes neveléstörténet*** művelése, az ***összehasonlító szemlélet*** időben és térben való kiterjesztése, **mert bolygónk gazdasági, politikai, ökológiai, társadalmi problémáit már nem lehet helyi szinten kezelni.**

1983-1989: JPTE: Kísérleti jelleggel indított egyetemi szintű tanárképzés

Heti 3x45 perces kurzus: **Neveléstörténet és összehasonlító pedagógia** (tanár: Komlósi Sándor)

A tantárgy során a neveléstörténet hangúlyozottan **diakrón** szemlélettel került bemutatásra, és a kurzus a 18-20. századra fókuszált.

Az 1990-es évek

A JPTE tanárképzési programjában az évtized elején egy történeti típusú kurzus szerepelt, a **Neveléstörténet**.

A tantárgyak az évtized végére hangsúlyozottan a **diakrón és a szinkrón szemlélet** együttes érvényesítésére alapozódtak.

A tárgy oktatói: az évtized közepéig Sándor László, Bartha Árpád, Várnagy Elemér, Szekeres János és Kéri Katalin, 1995-96-tól pedig V. Molnár László, 1997-től Géczi János is.

1995-ben V. Molnár László vezetésével megalakult a neveléstörténeti munkacsoport, ennek koordinálását hamarosan Kéri Katalin vette át.

A 2000-es évek eleje

2000: egyetemi integráció (PTE)

A **nevelés- és művelődéstörténet** a tanárképzés alapozó tárgya volt.

Speciálkollégiumként is több, a neveléstörténettel kapcsolatos tárgy közül válogathattak a tanárjelöltek. Pl.: ***Gyermekkortörténet; A lánynevelés története; Európán kívüli népek neveléstörténete; Bevezetés az iszlám neveléstörténetébe*** stb.

2004 áprilisában létrejött az önálló Neveléstudományi Intézet, ennek egyik tanszéke lett a ma is működő **Nevelés- és Művelődéstörténeti Tanszék**.

A Bolognai rendszerű tanárképzés

A BA-s hallgatók számára a 10 kredites sávban:

Bevezetés a nevelés történetébe című tárgy szerepel (**diakrón** szemléletű, forrástani ismereteket megalapozó kurzus, heti 2 órás, 2 kredites tárgy)

A Tanár MA-s hallgatók számára:

Nevelés- és művelődéstörténet című tárgy szerepel (**szinkrón és diakrón** szemléletű kurzus, heti 2 órás, 2 kredites, kollokviummal záruló tárgy)

A nevelés- és művelődéstörténet főbb tematikai csomópontjai I.

A neveléstörténet neveléstudományi és művelődéstörténeti meghatározottságai; A ***neveléstörténet forrásai, kutatási helyszínei és módszerei***.

A külföldi és hazai neveléstörténeti kutatások története, eredményeik; ***Művelődéstörténeti korszakok világképei, azok befolyása a nevelésre***. Az egyes korszakok világképe(i) által meghatározott ***ember- és gyermekkép***. ***Gyermekszemlélet és gyermekkortörténet***. A gyermekstátusz változása a történelemben.

Az ***oktatás- és nevelés cél- és hatásrendszere, a nevelési eszmények történeti változása***; A műveltségképek, nevelési eszmények átadásának színterei: az intézményen kívüli és az intézményesült nevelés.

Az ***iskola szervezetének, funkcióinak változásai*** az egyes korszakokban és földrajzi helyszíneken.

A nevelés- és művelődéstörténet főbb tematikai csomópontjai II.

Az európai civilizáció: egység és elkülönülés. ***Az oktatási tartalmak, nevelési tervek változása térben és időben***.

Az ismeretátadás civilizációs eljárásai: ***oktatási-nevelési, illetve tanulási módszerek, a segítő nevelés története***.

Taneszköz-rendszerek, tankönyvek a nevelés történetében. ***Az iskolai tér***. A tanterem és berendezésének története.

A ***pedagógusképzés és -szerep története***. A ***pedagógus szakma*** kialakulása és differenciálódása; a pedagógusokkal szemben megfogalmazott elvárások a történelem során.

Az ***oktatáspolitika, a tanügyigazgatás és az oktatási törvényhozás*** nemzetközi tendenciái és hazai története.

Lánynevelés és női művelődés a történelemben.

Tervek a 2013 őszétől induló, osztatlan tanárképzésre vonatkozóan

Az új tanárképzési programban a ***Nevelés- és művelődéstörténet*** szintetizáló jellegű, **diakrón** és **szinkrón** szemléletű, heti két órás, két kredites, kollokviummal záruló tárgy lesz, a képzés 7. félévében.

A neveléstörténet művelését segítő műhelyek Pécsen

- A PTE BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola **Oktatástörténet programja** (2006 óta)

- Az **MTA PAB Neveléstörténeti Munkabizottsága** (2006 óta)

Összegző gondolatok

- A neveléstörténet az elmúlt 30 évben a Pécsi Tudományegyetem tanárképzésében mindig jelen volt, több száz szakdolgozat, OTDK helyezést elért dolgozat, lezárt vagy folyamatban lévő doktori kutatási téma, szakkönyvek, tanulmányok sora bizonyítja a tudományterület iránti érdeklődést, ill. az elért eredményeket.

- Az elmúlt 15 évben kifejezetten hangsúlyossá vált a **szinkrón és diakrón** szempontokat együttesen érvényre juttató, a tanárjelöltek **szemléletformálásához, forrásértelmező tevékenységéhez** hozzájáruló tantárgy művelése.

MI A NEVELÉSTÖRTÉNET?

Írta:

Kéri Katalin

Mozaikok a nevelés történetéből II.

EZERSZÍNŰ VILÁG

(Dolgozatok a neveléstörténet köréből)

Szerkesztette, a bevezetőt írta:

Kéri Katalin

Mozaikok a neveléstörténetből V.

A TUDÁS KAPUI

Szerkesztette: Kéri Katalin

Mozaikok a nevelés történetéből I.

„A világ nevelési fejlődése a nemzeti nevelési örökségek szövedéke...”

(Kadriya Salimova)

– minden nép neveléstörténete az egész emberiség öröksége is
– tudatos építkezés kell az előítéletek, sztereotípiák ellen
– fontos az egyes népek közti szellemi kapcsolódások, közös elemek keresése
– hasonló problémák (is) várnak megoldásra minden földrajzi helyszínen
– **az emberiség problémái a tudás egyesítése, kooperáció nélkül nem oldhatók meg**.

Főbb felhasznált irodalmak 1.

Larroyo, Francisco: *Historia general de la pedagogía*. *Expuesta conforme al método de los tipos históricos de la educación.* Porrúa, México, 1944.

Myers, Edward D.: *Education in the Perspective of History.* Longmans, London, 1963.

Hayhoe, Ruth – Pan, Julia (eds.): *East-West Dialogue in Knowledge and Higher Education*. An East Gate Book, E. Sharpe, Armonk, New York, London, 1996.

Manning, Patrick (2003): *Navigating World History: Historians Create a Global Past*. Palgrave Macmillan, New York.

Salimova, Kadriya – Dodde, Nan L. (eds.): *International handbook on history of education.* Orbita, Moscow, 2000.

Reagan, Timothy: *Non-Western Educational Traditions*. *Indigenous Approaches to Educational Tought and Practice.* Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, Mahwah, New Jersey – London, 2005. (3., bővített kiadás)

Sifuna, Daniel N. – Otiende, James E.: *An Introductory History of Education.* Nairobi University Press, Nairobi, 2006.

Főbb felhasznált irodalmak 2.

Kárpáti Andrea (2002): Az összehasonlító pedagógia mint tudományos módszer. In: *Összehasonlító pedagógia. A nevelés és oktatás nemzetközi perspektívái*. Szerk.: Bábosik István – Kárpáti Andrea. BIP. Budapest, 2002. 11-24.

Kéri Katalin: Bevezetés a neveléstörténeti kutatások módszertanába. Műszaki, Budapest, 2001.

Kéri Katalin: Egyetemes neveléstörténet és történeti, neveléstudományi komparatisztika. In: *Tananyagok a pedagógia szakos alapképzéshez*. Szerk.: Bárdossy Ildikó, Forray R. Katalin, Kéri Katalin, Budapest-Pécs, 2006. HEFOP Konzorcium 13-45. o. Elektronikus változata: http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Pedagogia/28K%e9ri/HTML/index2.htm

Németh András – Pukánszky Béla: *A pedagógia problématörténete.* Gondolat, Budapest, 2004.

Pukánszky Béla (szerk.): *A neveléstörténet-írás új útjai.* Gondolat, Budapest, 2008.

Szabolcs Éva: Deduktív (analitikus) jellegű kutatások. Falus Iván: A szakirodalom tanulmányozása. In: Falus Iván (szerk.): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe.* Műszaki Kiadó, Bp., 2004.

Köszönöm a figyelmet!

keri.katalin@pte.hu

http://kerikata.hu